

An Bhruiséil, 30 Meitheamh 2023
(OR. en)

11143/23

ECOFIN 668
UEM 202
SOC 494
EMPL 345
COMPET 689
ENV 768
EDUC 281
RECH 313
ENER 404
JAI 914
GENDER 145
ANTIDISCRIM 139
JEUN 183
SAN 420

NÓTA

ó:	Ardrúnaíocht na Comhairle
chuig:	Coiste na mBuanionadaithe/An Chomhairle
Uimh. an doic. roimhe seo:	9838/1/23 REV 1
Uimh. an doic. ón gCoim.:	COM(2023) 613 final
Ábhar:	MOLADH ÓN gCOMHAIRLE maidir le Clár Náisiúnta na Cipire um Athchóiriú 2023 agus lena dtugtar tuairim ón gComhairle maidir le Clár Cobhsaíochta na Cipire 2023

Gheobhaidh na toscaireachtaí, i gceangal leis seo, an dréachtmholadh thuasluaite ón gComhairle, mar a pléadh sa Chomhairle agus sa Chomhairle Eorpach é, bunaithe ar Mholadh COM (2023) 613 final ón gCoimisiún.

MOLADH ÓN gCOMHAIRLE

an ...

maidir le Clár Náisiúnta na Cipire um Athchóiriú 2023 agus lena dtugtar tuairim

ón gComhairle

maidir le Clár Cobhsaíochta na Cipire 2023

TÁ COMHAIRLE AN AONTAIS EORPAIGH,

Ag féachaint don Chonradh ar Fheidhmiú an Aontais Eorpaigh, agus go háirithe Airteagal 121(2) agus Airteagal 148(4) de,

Ag féachaint do Rialachán (CE) Uimh. 1466/97 ón gComhairle an 7 Iúil 1997 maidir leis an bhfaireachas ar riochtaí buiséadacha, agus an faireachas ar bheartais eacnamaíocha agus a gcomhordú¹, a neartú agus go háirithe Airteagal 5(2) de,

Ag féachaint do Rialachán (AE) Uimh. 1176/2011 ó Pharlaimint na hEorpa agus ón gComhairle an 16 Samhain 2011 maidir le míchothromaíochtaí maicreacnamaíocha a chosc agus a cheartú², agus go háirithe Airteagal 6(1) de,

Ag féachaint don mholadh ón gCoimisiún Eorpach,

Ag féachaint do na rúin ó Pharlaimint na hEorpa,

¹ IO L 209, 2.8.1997, lch. 1.

² IO L 306, 23.11.2011, lch. 25.

Ag féachaint do na conclúidí ón gComhairle Eorpach,

Ag féachaint don tuairim ón gCoiste Fostaíochta,

Ag féachaint don tuairim ón gCoiste Eacnamaíoch agus Airgeadais,

Ag féachaint don tuairim ón gCoiste um Chosaint Shóisialta,

Ag féachaint don tuairim ón gCoiste um Beartas Eacnamaíoch,

De bharr an mhéid seo a leanas:

- (1) Tháinig Rialachán (AE) 2021/241 ó Pharlaimint na hEorpa agus ón gComhairle³, lenar bunaíodh an tSaoráid Téarnaimh agus Athléimneachta ('an tSaoráid'), i bhfeidhm an 19 Feabhra 2021. Leis an an tSaoráid, soláthraítear tacaíocht airgeadais do na Ballstáit chun athchóirithe agus infheistíochtaí a chur chun feidhme, agus í mar spreagadh fíoscach arna mhaoiniú ag an Aontas. I gcomhréir le tosaíochtaí an tSeimeastair Eorpaigh, leis an tSaoráid, rannchuidítear le téarnamh eacnamaíoch cuimsitheach agus le cur chun feidhme athchóirithe agus infheistíochtaí atá inbhuanaithe agus a spreagann fás, go háirithe athchóirithe agus infheistíochtaí chun an t-aistriú glas agus an t-aistriú digiteach a chur chun cinn agus chun cur le hathléimneacht gheilleagair na mBallstát. Cuidíonn sí freisin ó thaobh an t-airgeadas poiblí a neartú agus borradh a chur faoin bhfás agus faoin gcruthú post sa mheántearma agus san fhadtearma, ó thaobh an comhtháthú críochach a fheabhsú laistigh den Aontas agus ó thaobh tacú le cur chun feidhme leanúnach Cholún Eorpach na gCeart Sóisialta. Rinneadh an ranniocaíocht airgeadais uasta in aghaidh an Bhallstáit faoin tSaoráid a thabhairt cothrom le dáta an 30 Meitheamh 2022, i gcomhréir le hAirteagal 11(2) de Rialachán (AE) 2021/241.

³ Rialachán (AE) 2021/241 ó Pharlaimint na hEorpa agus ón gComhairle an 12 Feabhra 2021 lena mbunaítear an tSaoráid Téarnaimh agus Athléimneachta (IO L 57, 18.2.2021, lch. 17).

- (2) An 22 Samhain 2022, ghlac an Coimisiún an Suirbhé Bliantúil don Fhás Inbhuanaithe 2023, rud a chuir tús le Seimeastar Eorpach 2023 um chomhordú an bheartais eacnamaíoch. An 23 Márta 2023, d'fhorhnuigh an Chomhairle Eorpach tosaíochtaí an tSuirbhé Bliantúil don Fhás Inbhuanaithe 2023, tosaíochtaí atá dírithe ar na ceithre ghné den inbhuanaitheacht iomaíoch. An 22 Samhain 2022, ar bhonn Rialachán (AE) Uimh. 1176/2011, ghlac an Coimisiún freisin Tuarascáil 2023 maidir leis an Sásra Foláirimh, tuarascáil inar sainathnódh an Chipir mar cheann de na Ballstáit a bhféadfadh míchothromaíochtaí a bheith ag baint di nó a d'fhéadfadh a bheith i mbaol míchothromaíochtaí. Mar sin, bheadh gá le grinn-athbhreithniú. An dáta céanna, ghlac an Coimisiún tuairim freisin maidir le dréachtphlean buiséadach na Cipire 2023. Ghlac an Coimisiún moladh freisin le haghaidh moladh ón gComhairle maidir le beartas eacnamaíoch an limistéir euro agus togra le haghaidh Thuarascáil Chomhphárteach 2023 ar Fhostaíocht, ina ndéantar anailís ar chur chun feidhme na dTreoirlínte Fostaíochta agus phrionsabail Cholún Eorpach na gCeart Sóisialta. Ghlac an Chomhairle an Moladh maidir le beartas eacnamaíoch an limistéir euro⁴ ('Moladh 2023 maidir leis an limistéar euro') an 16 Bealtaine 2023 agus an Tuarascáil Chomhphárteach ar Fhostaíocht an 13 Márta 2023.
- (3) Cé go bhfuil athléimneacht shuntasach á léiriú ag geilleagair an Aontais, tá drochthionchar ag an gcomhthéacs geopholaitiúil orthu fós. Agus an tAontas ag seasamh go daingean leis an Úcráin, tá clár oibre beartais eacnamaíoch agus shóisialta an Aontais dírithe sa ghearrthéarma ar dhrochthionchar na suaití fuinnimh a laghdú, i gcás teaghlaigh leochaileacha agus gnólachtaí leochaileacha araon, agus sa mheántéarma ar iarrachtaí a choinneáil ar bun chun an t-aistriú glas agus an t-aistriú digiteach a bhaint amach, ar thacaíocht a thabhairt d'fhás inbhuanaithe cuimsitheach, ar an gcobhsaíocht mhaicreacnamaíoch a chosaint agus ar an athléimneacht a mhéadú. Tá sé dírithe go láidir freisin ar iomaíochas agus táirgiúlacht an Aontais a mhéadú.

⁴ Moladh ón gComhairle an 16 Bealtaine 2023 maidir le beartas eacnamaíoch an limistéir euro (IO C 180, 23.5.2023, lch. 1).

- (4) An 1 Feabhra 2023, d’eisigh an Coimisiún teachtaireacht dar teideal ‘Plean Tionsclaíoch an Chomhaontaithe Ghlais don Ré Ghlan-Nialasach’ (‘Plean Tionsclaíoch an Chomhaontaithe Ghlais’). Is é is aidhm do Phlean Tionsclaíoch an Chomhaontaithe Ghlais borradh a chur faoi iomaíochas thionscal glan-nialasachta an Aontais agus tacú leis an aistriú tapa chuig an aeráidneodracht. Is comhlánú é ar na hiarrachtaí leanúnacha faoin gComhaontú Glas don Eoraip agus faoi REPowerEU. Is é is aidhm dó freisin timpeallacht níos tacúla a sholáthar chun acmhainneacht mhonaraíochta an Aontais a mhéadú i dtaca leis na teicneolaíochtaí glan-nialasachta agus leis na táirgí glan-nialasachta a bhfuil gá leo chun spriocanna uailmhianacha aeráide an Aontais a bhaint amach, agus chun a áirithiú go mbeidh rochtain ar amhábhair chriticiúla ábhartha, lena n-áirítear trí fhoinsiú a éagsúlú, trí shaothrú cuí a dhéanamh ar acmhainní geolaíocha sna Ballstáit agus trí athchúrsáil na n-amhábhair a uasmhéadú. Is ar cheithre cholún atá Plean Tionsclaíoch an Chomhaontaithe Ghlais bunaithe: timpeallacht rialála intuartha agus shimplithe, rochtain níos tapúla ar mhaoiniú, scileanna a fheabhsú, agus trádáil oscailte do shlabhraí soláthair athléimneacha. An 16 Márta 2023, d’eisigh an Coimisiún teachtaireacht eile dar teideal ‘Iomaíochas fadtéarmach an Aontais: níos faide ar aghaidh ná 2030’, teachtaireacht a leagadh amach de réir naoi spreagadh a threisiónn a chéile ar mhaithe le hoibriú i dtreo creat rialála lena bhfeabhsófaí an fás. Socraítear leis tosaíochtaí beartais arb é is aidhm dóibh feabhsuithe struchtúracha, bearta infheistíochta dea-dhírithithe agus rialála a áirithiú le haghaidh iomaíochas fadtéarmach an Aontais agus a Bhallstát. Cuidiú na moltaí thíos ó thaobh aghaidh a thabhairt ar na tosaíochtaí sin.
- (5) In 2023, tá an Seimeastar Eorpach um chomhordú an bheartais eacnamaíoch fós ag forbairt i gcomhréir le cur chun feidhme na Saoráide. Tá cur chun feidhme iomlán na bpleananna téarnaimh agus athléimneachta fós riachtanach chun go mbainfear amach na tosaíochtaí beartais faoin Seimeastar Eorpach, ós rud é go dtugann na pleannanna aghaidh ar iomlán na moltaí tírshonracha ábhartha a eisíodh le blianta beaga anuas, nó ar fhothacar mór díobh. Tá moltaí tírshonracha 2019, 2020 agus 2022 fós chomh hábhartha céanna maidir le pleannanna téarnaimh agus athléimneachta arna n-athbhreithniú, arna dtabhairt cothrom le dáta nó arna leasú i gcomhréir le hAirteagail 14, 18 agus 21 de Rialachán (AE) 2021/241.

- (6) Is é is aidhm do Rialachán (AE) 2023/435 ó Pharlaimint na hEorpa agus ón gComhairle⁵ ('Rialachán REPowerEU'), a glacadh an 27 Feabhra 2023, deireadh a chur go tapa le spleáchas an Aontais ar allmhairí breosla iontaise ón Rúis. Cuirfidh sé sin le slándáil fuinnimh agus le héagsúlacht sholáthar fuinnimh an Aontais, agus ag an am céanna, méadóidh sé glacadh na bhfoinsí in-athnuaite fuinnimh, acmhainneachtaí stórála fuinnimh agus an éifeachtúlacht fuinnimh. Le Rialachán REPowerEU, cuirtear ar chumas na mBallstát caibidil nua REPowerEU a chur lena bpleananna náisiúnta téarnaimh agus athléimneachta chun go maoinofar athchóirithe agus infheistíochtaí ríthábhachtacha a chuideoidh le cuspóirí REPowerEU a bhaint amach. Cuideoidh na hathchóirithe agus na hinfeistíochtaí sin freisin ó thaobh borradh a chur faoi iomaíochas thionscal glan-nialasachta an Aontais mar a leagtar amach i bPlean Tionsclaíoch an Chomhaontaithe Ghlais, agus tabharfaidh siad aghaidh ar na moltaí tírshonracha a bhaineann le fuinneamh arna n-eisiúint chuig na Ballstáit in 2022 agus, i gcás inarb infheidhme, in 2023. Le Rialachán REPowerEU, tugtar isteach catagóir nua de thacaíocht airgeadais neamh-in-aisíochta, atá á cur ar fáil do na Ballstáit chun athchóirithe agus infheistíochtaí nua a bhaineann le fuinneamh a mhaoiniú faoina bpleananna téarnaimh agus athléimneachta.

⁵ Rialachán (AE) 2023/435 ó Pharlaimint na hEorpa agus ón gComhairle an 27 Feabhra 2023 lena leasaítear Rialachán (AE) 2021/241 a mhéid a bhaineann le caibidlí REPowerEU i bpleananna téarnaimh agus athléimneachta agus lena leasaítear Rialacháin (AE) Uimh. 1303/2013, (AE) 2021/1060 agus (AE) 2021/1755, agus Treoir 2003/87/CE (IO L 63, 28.2.2023, lch. 1).

- (7) An 8 Márta 2023, ghlac an Coimisiún teachtaireacht lena gcuirtear treoraíocht ar fáil maidir leis an mbeartas fioscach 2024 ('teachtairacht an 8 Márta 2023'). Is é is aidhm di tacú le hullmhú chláir na mBallstáit um chobhsaíocht agus um chóineasú, agus an comhordú beartais a neartú ar an gcaoi sin. Thug an Coimisiún chun cuimhne go ndéanfar clásal éalaithe ginearálta an Chomhshocraithe Cobhsaíochta agus Fáis a dhíghníomhachtú i ndeireadh 2023. D'éiligh an Coimisiún go mbeadh beartais fhioscacha ann in 2023–2024 a d'áiritheodh an inbhuanaitheacht fiachais sa mheántearma agus a mhéadódh an acmhainneacht fáis ar bhealach inbhuanaithe agus iarradh ar na Ballstáit a leagan amach ina gclár um chobhsaíocht agus um chóineasú 2023 conas a áiritheoidh a bpleananna fioscacha go n-urramófar luach tagartha an Chonartha, is é sin 3 % den olltáirgeacht intíre (OTI), agus go n-áiritheofar laghdú inchreidte leanúnach an fhiachais, sin nó conas a choinneofar an fiachas ar leibhéal stuama sa mheántearma. D'iarr an Coimisiún ar na Ballstáit freisin deireadh a chur de réir a chéile le beartais fhioscacha náisiúnta arna dtabhairt isteach chun teaghlaigh agus gnólachtaí a chosaint ar shuaitheadh na bpraghsanna fuinnimh, agus deireadh a chur ar dtús leis na beartais is lú a spriocdhíródh. Thug sé le fios, dá mba rud é gur ghá síneadh a chur le bearta tacaíochta mar gheall ar bhrú a bheith ann an athuair ó thaobh phraghas an fhuinnimh de, gur cheart do na Ballstáit na bearta sin a spriocdhíriú ar theaghlaigh leochaileacha agus ar ghnólachtaí leochaileacha ar bhealach níos fearr. Luaigh an Coimisiún go ndéanfaí na moltaí fioscacha a chainníochtú agus a dhifreáil. Thairis sin, mar a mholtar sa teachtaireacht uaidh an 9 Samhain 2022 maidir le treoirlínte le haghaidh athchóiriú ar chreat rialachais eacnamaíoch an Aontais Eorpaigh, go ndéanfaí na moltaí fioscacha sin a fhoirmlíú ar bhonn an ghlanhaiteachais phríomhúil. Mhol sé do na Ballstáit uile leanúint ar aghaidh ag cosaint na hinfheistíochta a mhaoinítear go náisiúnta agus a áirithiú go n-úsáidfear an tSaoráid agus cistí eile an Aontais go héifeachtach, go háirithe i bhfianaise an aistrithe ghlais agus an aistrithe dhigitigh agus na gcuspóirí athléimneachta. Thug an Coimisiún le fios go molfaidh sé don Chomhairle tús a chur, in earrach na bliana 2024, le nósanna imeachta um easnamh iomarcach atá bunaithe ar easnaimh, ar bhonn na sonraí olltoraidh maidir le 2023, i gcomhréir leis na forálacha dlíthiúla atá ann faoi láthair.

- (8) An 26 Aibreán 2023, thíolaic an Coimisiún tograí reachtacha chun athchóiriú cuimsitheach ar rialacha rialachais eacnamaíoch an Aontais a chur chun feidhme. Is é is príomhchuspóir do na tograí sin inbhuanaitheacht an fhiachais phoiblí a neartú agus fás inbhuanaithe agus cuimsitheach a chur chun cinn sna Ballstáit uile trí athchóirithe agus trí infheistíochtaí. Sna tograí uaidh, díríonn an Coimisiún ar an úinéireacht náisiúnta a fheabhsú, ar an gcreat a shimpliú agus gluaiseacht i dtreo fócas níos meántearmaí, in éineacht le forfheidhmiú éifeachtach agus níos comhleanúnaí. De réir na gConclúidí ón gComhairle an 14 Márta 2023 maidir le treoirlínte le haghaidh athchóiriú ar chreat rialachais eacnamaíoch an Aontais, is é an cuspóir atá ann an obair reachtach a thabhairt i gcrích in 2023.
- (9) An 17 Bealtaine 2021 chuir an Chipir a plean náisiúnta téarnaimh agus athléimneachta faoi bhráid an Choimisiúin, i gcomhréir le hAirteagal 18(1) de Rialachán (AE) 2021/241. De bhun Airteagal 19 de Rialachán (AE) 2021/241, rinne an Coimisiún measúnú ar ábharthacht, éifeachtacht, éifeachtúlacht agus comhleanúnachas an phlean téarnaimh agus athléimneachta, i gcomhréir leis na treoirlínte measúnaithe a leagtar amach in Iarscríbhinn V a ghabhann leis an Rialachán sin. An 28 Iúil 2021, ghlac an Chomhairle Cinneadh Cur Chun Feidhme uaidh maidir le formheas an mheasúnaithe ar phlean téarnaimh agus athléimneachta na Cipire⁶. Tá scaoileadh na dtráthchodanna ag brath ar chinneadh a bheith glactha ag an gCoimisiún, i gcomhréir le hAirteagal 24(5) de Rialachán (AE) 2021/241, cinneadh á rá go bhfuil na garspriocanna agus na spriocanna ábhartha a leagtar amach sa Chinneadh Cur Chun Feidhme ón gComhairle comhlíonta go sásúil ag an gCipir. Tuigtear gurb é atá i gceist le comhlíonadh sásúil, nach ndeachthas siar ar ghnóthú na ngarspriocanna agus na spriocanna a gnóthaíodh roimhe sin.

⁶ 10686/2021; 10686/2021 ADD 1.

- (10) An 9 Bealtaine 2023, thíolaic an Chipir a Clár Náisiúnta um Athchóiriú 2023 agus, an 2 Bealtaine 2023, a Chlár Cobhsaíochta don bhliain 2023, i gcomhréir le hAirteagal 4(1) de Rialachán (CE) Uimh. 1466/97. Chun na naisc atá eatarthu a chur san áireamh, rinneadh measúnú ar an dá chlár le chéile. I gcomhréir le hAirteagal 27 de Rialachán (AE) 2021/241, is léiriú é an Clár Náisiúnta um Athchóiriú don bhliain 2023 ar thuairisciú leathbhliantúil na Cipire maidir leis an dul chun cinn atá déanta ó thaobh a plean téarnaimh agus athléimneachta a bhaint amach.
- (11) An 24 Bealtaine 2023, d'fhoilsigh an Coimisiún tuarascáil tíre 2023 don Chipir. Rinneadh measúnú sa tuarascáil sin ar dhul chun cinn na Cipire ó thaobh aghaidh a thabhairt ar na moltaí tírshonracha ábhartha a ghlac an Chomhairle idir 2019 agus 2022, agus measadh cur chun feidhme phlean téarnaimh agus athléimneachta na Cipire. Ar bhonn na hanailíse sin, léiríodh sa tuarascáil tíre na bearnaí atá ann maidir leis na dúshláin nár tugadh aghaidh orthu sa phlean téarnaimh agus athléimneachta, sin nó nár tugadh aghaidh orthu ach go páirteach, chomh maith le dúshláin nua agus dúshláin atá ag teacht chun cinn. Leis an tuarascáil, rinneadh measúnú freisin ar dhul chun cinn na Cipire ó thaobh Colún Eorpach na gCeart Sóisialta a chur chun feidhme agus ó thaobh príomhspríocanna an Aontais maidir le fostaíocht, scileanna agus laghdú na bochtaineachta a bhaint amach, sin agus ar an dul chun cinn i dtreo Spriocanna Forbartha Inbhuanaithe na Náisiún Aontaithe a bhaint amach.

(12) Rinne an Coimisiún grinn-athbhreithniú faoi Airteagal 5 de Rialachán (AE) Uimh. 1176/2011 maidir leis an gCipir agus d'fhoilsigh sé a thorthaí an 24 Bealtaine 2023. Tháinig an Coimisiún ar an gconclúid go bhfuil míchothromaíochtaí maicreacnamaíocha sa Chipir. Go háirithe, tá laghdú tagtha ar leochaileachtaí a bhaineann le fiachas príobháideach, rialtais agus seachtrach ach tá siad fós ina n-ábhar imní. Go háirithe, tá laghdú suntasach tagtha ar fhiacha arda, lena n-áirítear iasachtaí neamhthuillmheacha, agus tá coinne leis go leanfaidh siad ag laghdú, cé go bhfuil easnaimh sa chuntas reatha fós ina gceist. Tá laghdú ag teacht ar an bhfiachas príobháideach ó bhí 2015 ann, seachas in 2020 le linn ghéarchéim COVID-19, agus tá coinne leis go leanfaidh sé ag laghdú in 2023 agus in 2024 agus go mbeidh fás ainmniúil OTI ina thaca leis sin. Mar sin féin, d'fhéadfadh rátaí úis níos airde brú a chur ar sheirbhísí fiachais, de réir mar a bheidh iasachtaí ar ráta comhlúthach i réim. Bíonn tionchar ag eintitis shainchuspóireacha sa Chipir ar stoic fiachais phríobháidigh agus sheachtraigh, eintitis a ardaíonn na leibhéil fiachais ach a bhfuil rioscaí teoranta don gheilleagar ag baint leo. Tháinig laghdú an-mhór ar iasachtaí neamhthuillmheacha atá i seilbh banc le blianta beaga anuas a bhuí le díol iasachtaí neamhthuillmheacha, díscríobhanna, aisíocaíochtaí airgid, cairde agus babhtálacha fiachais ar shócmhainní. Tá fiachas an rialtais ag titim go seasta; tháinig laghdú air faoi bhun an leibhéil a bhí ann roimh an bpaindéim agus tá coinne leis go dtiocfaidh laghdú breise air in 2023 agus in 2024. D'ainneoin an téarnaimh sa turasóireacht, tháinig méadú ar an easnamh mór sa chuntas reatha in 2022, rud chuir éileamh láidir intíre chomh maith le praghsanna arda fuinnimh in iúl; tá coinne leis go dtiocfaidh laghdú beag air in 2023 agus in 2024, ach leanfaidh sé de bheith mór. Bhí an fhreagairt bheartais fabhrach. Tá coinne leis go gcuideoidh roinnt beart a áirítear sa phlean téarnaimh agus athléimneachta le héagsúlú an gheilleagair, le tacú le fás onnmhairí, agus leis an róspleáchas ar allmhairí ola a mhaolú. Mar chuid den phlean téarnaimh agus athléimneachta, glacadh pacáiste de dhlíthe leasaitheacha maidir le cuideachtaí fála creidmheasa agus seirbhíseoirí creidmheasa i lár 2022, rud a chuir feabhas ar a dtimpeallacht oibre agus a thacaigh le laghdú iasachtaí neamhthuillmheacha. Tar éis roinnt síntí, tháinig deireadh le fionraí foriamh i mí Feabhra na bliana seo: tá creat éifeachtach maidir le foriainm ríthábhachtach chun iasachtaithe a spreagadh i dtaca le páirt a ghlacadh in athstruchtúrú iasachtaí, chun iasachtaí neamhthuillmheacha sa gheilleagar a laghdú a thuilleadh, chun cuidiú le féichiúnas príobháideach a laghdú, agus chun smacht íocaíochta a fheabhsú.

- (13) De réir sonraí arna mbailíochtú ag Eurostat, d'fheabhsaigh comhardú ginearálta rialtais na Cipire ó easnamh 2.0 % de OTI in 2021, go barrachas 2.1 % in 2022, agus chuaigh ollfhiachas an rialtais ó 101.2 % de OTI ag deireadh 2021 go 86.5 % ag deireadh 2022.
- (14) Na bearta beartais fhioscaigh a glacadh chun tionchar eacnamaíoch agus sóisialta an mhéadaithe ar phraghsanna fuinnimh a mhaolú, is bearta iad a d'imir tionchar ar chomhardú ginearálta an rialtais. In 2022, ar na bearta beartais fhioscaigh sin lena laghdaítear ioncam bhí laghdú ar an dleacht mháil ar tháirgí breosla (7 cent in aghaidh an lítir le haghaidh peitрил agus díosail, 5.37 cent in aghaidh an lítir le haghaidh breosla téimh) le haghaidh gach tomhaltóra, agus laghdú ar an ráta cánach breisluacha ar thomhaltas leictreachais le haghaidh teaghlach, ó 19 % go 9 % (agus laghdú breise 5 % le haghaidh teaghlaigh leochaileacha); agus maidir le bearta beartais fhioscaigh lena méadaítear caiteachas, bhí fóirdheonú an mhéadaithe ar tharaifí leictreachais, rud a chumhdaigh 50 % go 100 % den mhéadú. Chun an beart fóirdheonaithe sin a chur chun feidhme, tá íocaíochtaí á gcur ar fáil ag an rialtas d'Údarás Leictreachais na Cipire, eintiteas atá go hiomlán faoi úinéireacht an Stáit. Measann an Coimisiún gurb é atá i nglanchostas buiséadach na mbeart sin uile 0.7 % de OTI in 2022. Ina theannta sin, an costas buiséadach a bhain le cosaint shealadach a thabhairt do dhaoine easáitithe ón Úcráin, costas a mheastar a bheith ina 0.1 % de OTI in 2022, sin rud eile a d'imir tionchar ar chomhardú ginearálta an rialtais. An tráth céanna, an costas a mheastar a bhaineann le bearta éigeandála sealadacha a bhain le géarchéim COVID-19, chuaigh an costas sin i laghad go 0.3 % de OTI in 2022, ó 2.9 % in 2021.
- (15) An 18 Meitheamh 2021, mhol an Chomhairle don Chipir⁷ staid fhioscach thacúil a choinneáil in 2022, lena n-áirítear ón spreagadh a cuireadh ar fáil leis an tSaoráid agus go gcaomhnódh sí infheistíocht arna maoiniú go náisiúnta.

⁷ Moladh ón gComhairle an 18 Meitheamh 2021 lena dtugtar tuairim ón gComhairle maidir le Clár Cobhsaíochta na Cipire 2021 (IO C 304, 29.7.2021, lch. 58).

- (16) De réir na meastachán ón gCoimisiún, bhí an staid fhioscach⁸ neodrach in 2022, rud a bhí iomchuí i gcomhthéacs an bhoilscithe aird. Mar a mhol an Chomhairle, lean an Chipir de thacaíocht a thabhairt don téarnamh trí infheistíochtaí atá le maoiniú tríd an tSaoráid. 1.4 % de OTI a bhí ann in 2022 le caiteachas arna mhaoiniú ag deontais faoin tSaoráid agus cistí eile de chuid an Aontais (1.6 % de OTI a bhí ann in 2021). Bhí an laghdú ar chaiteachas arna mhaoiniú ag deontais ón tSaoráid Téarnaimh agus Athléimneachta agus ag cistí eile de chuid an Aontais in 2022 mar thoradh ar chéim thosaigh na tréimhse clársceidealaithe le haghaidh cistí eile de chuid an Aontais. Le hinfheistíocht arna maoiniú go náisiúnta, cuireadh ranníocaíocht chrapthach 0.1 pointe céatadán ar fáil don staid fhioscach⁹. Dá bhrí sin, níor chaomhnaigh an Chipir infheistíocht arna maoiniú go náisiúnta, rud nach bhfuil i gcomhréir leis an moladh ón gComhairle. An tráth céanna, leis an méadú ar chaiteachas reatha príomhúil arna mhaoiniú go náisiúnta (glan ar bhearta nua ioncaim) soláthraíodh ranníocaíocht neodrach don staid fhioscach. Dá bhrí sin, bhí smacht ag an gCipir go leordhóthanach ar an bhfás ar chaiteachas reatha arna mhaoiniú go náisiúnta.
- (17) An cás maicreacnamaíoch atá ina bhuntaca leis na réamh-mheastacháin bhuiséadacha i gClár Cobhsaíochta 2023, is cás é atá níos fabhraí ná réamhaisnéis an earraigh 2023 ón gCoimisiún le haghaidh 2023 agus i gcomhréir léi ina dhiaidh sin. Tá sé tuartha ag an rialtas go méadóidh fíor-OTI faoi 2.8 % in 2023 agus 3.0 % in 2024. I gcomparáid leis sin, tuartar i réamhaisnéis an earraigh 2023 ón gCoimisiún go dtiocfaidh fás iarbhir OTI níos ísle de 2.3 % in 2023 agus 2.7 % in 2024, de bharr ranníocaíocht níos ísle don fhás ón éileamh intíre den chuid is mó.

⁸ Is é rud a bhíonn i gceist le tomhas na staidé fiosaí an t-athrú ar chaiteachas príomha (glan ar bhearta lánroghnacha ioncaim), gan bearta sealadacha éigeandála a bhaineann le géarchéim COVID-19 a áireamh, ach lena n-áirítear caiteachas a mhaoinítear trí thacaíocht neamh-inaisíochta (deontais) ón tSaoráid agus ó chistí eile de chuid an Aontais, i gcoibhneas le hacmhainneacht fáis mheántearmaigh. Chun tuilleadh sonraí a fháil, féach Bosca 1 sna Táblaí Staidrimh Fhioscaigh.

⁹ Sholáthair caiteachas caipitil eile arna mhaoiniú go náisiúnta rannchuidiú forleathnaitheach 0.2 pointe céatadán de OTI.

- (18) I gClár Cobhsaíochta 2023 uaidh, tá an rialtas ag súil go laghdóidh an barrachas rialtais ghinearálta de bheagán ó 2.1 % in 2022 go 2.0 % de OTI in 2023. De réir Chlár Cobhsaíochta 2023, síltear go dtiocfaidh laghdú ar an gcóimheas idir fiachas ginearálta an rialtais agus OTI ó 86.5 % ag deireadh 2022 go 81.1 % ag deireadh 2023. Tuairtar i réamhaisnéis an earraigh 2023 ón gCoimisiún go mbeidh barrachas rialtais dar luach 1.8 % de OTI ann i dtaca le 2023. Tá sé sin ag teacht leis an mbarrachas a thuairtar i gClár Cobhsaíochta 2023. An cóimheas idir fiachas ginearálta an rialtais agus OTI a thuairtar i réamhaisnéis an earraigh 2023 ón gCoimisiún, tá sé mórán ar an leibhéal céanna – tuairtar gur 80.4 % a bheidh ann ag deireadh 2023.
- (19) Na bearta fíoscacha a glacadh chun tionchar eacnamaíoch agus sóisialta an mhéadaithe ar phraghsanna fuinnimh a mhaolú, meastar go leanfaidh siad de thionchar a imirt ar chomhardú ginearálta an rialtais in 2023. Is éard atá iontu bearta ar cuireadh síneadh ama leo ó 2022, go háirithe laghdú ar an dleacht mháil ar tháirgí breosla le haghaidh gach tomhaltóra, agus fóirdheonú don mhéadú ar na taraifí leictreachais. Réamh-mheastar glanchostas buiséadach na mbeart tacaíochta i réamhaisnéis an earraigh 2023 ón gCoimisiún ag 0.4 % de OTI in 2023¹⁰. De réir dealraimh, níl formhór na mbeart in 2023 dírithe ar na teaghlaigh ná ar na gnólachtaí is leochailí, ná ní chaomhnaíonn an chuid is m díobh an comhartha praghais go hiomlán chun an t-éileamh fuinnimh a laghdú agus an éifeachtúlacht fuinnimh a mhéadú. Mar thoradh air sin, i réamhaisnéis an earraigh 2023 ón gCoimisiún meastar gurb é 0.0 % de OTI in 2023 méid na mbeart tacaíochta spriocdhírithe atá le cur san áireamh sa mheasúnú ar chomhlíonadh an mholta ón gComhairle an 12 Iúil 2022¹¹ (i gcomparáid le 0.1 % de OTI in 2022).

¹⁰ Is ionann an figiúr agus leibhéal chostas buiséadach bliantúil na mbeart sin, lena n-áirítear ioncam agus caiteachas reatha chomh maith le bearta caiteachais chaipitil, i gcás inarb ábhartha.

¹¹ Moladh ón gComhairle an 12 Iúil 2022 maidir le Clár Náisiúnta 2022 um Athchóiriú de chuid na Cipire agus lena dtugtar tuairim ón gComhairle maidir le Clár Cobhsaíochta 2022 de chuid na Cipire (IO C 334, 1.9.2022, lch. 104).

- (20) Sa Mholadh uaithe an 12 Iúil 2022, mhol an Chomhairle go ndéanadh an Chipir gníomhaíocht chun a áirithiú go mbeidh fás an chaiteachais reatha príomha arna mhaoiniú go náisiúnta i gcomhréir le seasamh foriomlán neodrach beartais in 2023¹², agus tacaíocht leanúnach shealadach spriocdhírthe á cur san áireamh le haghaidh na dteaghlach is leochailí agus na ngnólachtaí is leochailí i dtaobh méaduithe ar phraghsanna fuinnimh agus le haghaidh daoine ar a dteitheadh ón Úcráin. Ba cheart don Chipir a bheith ar tinneall chun an caiteachas reatha a chur in oiriúint don staid atá ag síorathrú. Moladh don Chipir freisin cur le hinfheistíocht phoiblí le haghaidh an aistrithe ghlais agus an aistrithe dhigitigh, agus le haghaidh na slándála fuinnimh, agus an tionscnamh REPowerEU á chur san áireamh, lena n-áirítear trí leas a bhaint as an tSaoráid agus as cistí eile de chuid an Aontais.
- (21) In 2023, réamh-mheastar i réamhaisnéis an fhómhair 2023 ón gCoimisiún gur staid fhioscach neodrach den chuid is mó a bheidh ann (-0.1 % de OTI). Tagann sé sin i ndiaidh staid fhioscach neodrach a bheith ann in 2022 (0.0 % de OTI). Réamh-mheastar go soláthróidh an fás ar chaiteachas reatha príomhúil arna mhaoiniú go náisiúnta (glan ar bhearta lánroghnacha ioncaim) in 2023 ranníocaíocht neodrach de 0.0 % do OTI na staide fiosaí fhoriomláin. Áirítear leis sin costas na mbeart tacaíochta spriocdhírthe le haghaidh na dteaghlach is leochailí agus na ngnólachtaí is leochailí i dtaobh méaduithe ar phraghsanna fuinnimh, costas ar ar tháinig méadú 0.1 % de OTI. Mar achoimre, an fás a thuartar a thiofadh ar chaiteachas reatha príomha arna mhaoiniú go náisiúnta, tá sé i gcomhréir leis an Moladh ón gComhairle an 12 Iúil 2022. Meastar gur 0.8 % de OTI a bheidh i gceist leis an gcaiteachas a mhaoinítear le deontais faoin tSaoráid agus le cistí eile de chuid an Aontais in 2023, agus meastar go soláthróidh infheistíocht a mhaoinítear go náisiúnta rannchuidiú forleathnaitheach 0.8 pointe céatadán leis an staid fhioscach¹³. Dá bhrí sin, tá sé beartaithe ag an gCipir infheistíocht bhreise a mhaoiniú tríd an tSaoráid agus trí chistí eile de chuid an Aontais, agus táthar ag tuar go ndéanfaidh sí infheistíocht arna mhaoiniú go náisiúnta a chaomhnú. Tá sé beartaithe aici infheistíocht phoiblí a mhaoiniú le haghaidh an aistrithe ghlais agus an aistrithe dhigitigh, agus le haghaidh na slándála fuinnimh, mar shampla córas bainistithe margaidh le haghaidh mhargadh leictreachais na Cipire, foirgnimh nua atá tíosach ar fhuinneamh a thógáil lena n-áirítear ospidéal nua meabhairshláinte, uasghradú éifeachtúlachta fuinnimh a dhéanamh i scoileanna agus feabhas a chur ar shlándáil uisce le haghaidh réigiúin na Niocóise agus Larnaca trí thaiscumar a thógáil, ar rudaí iad a mhaoinítear go páirteach leis an tSaoráid agus le cistí eile de chuid an Aontais.

¹² Ar bhonn réamhaisnéis an earraigh 2023 ón gCoimisiún, meastar gur 8.2 %, i dtéarmaí ainmniúla, atá i gceist le fás aschuir féideartha meántéarmach na Cipire (meán 10 mbliana), céatadán a úsáidtear chun an staid fhioscach a thomhas.

¹³ Leis an gcaiteachas caipitil eile a mhaoinítear go náisiúnta, réamh-mheastar go soláthrófar rannchuidiú neodrach de 0.0 pointe céatadán de OTI.

- (22) De réir Chlár Cobhsaíochta 2023, meastar go méadóidh an barrachas rialtais ghinearálta go 2.3 % de OTI in 2024. Den chuid is mó léiríonn an méadú sin in 2024 an méadú ar ranníocaíochtaí slándála sóisialta ón 1 Eanáir 2024 ar aghaidh. De réir Chlár Cobhsaíochta 2023, meastar go dtiocfaidh laghdú go 72.9 % ar chóimheas fiachais ghinearálta an rialtais le OTI ag deireadh 2024. Ar bhonn na mbearta beartais atá aitheanta ag scoithdháta na réamhaisnéise, tuartar i réamhaisnéis an earraigh 2023 ón gCoimisiún barrachas rialtais 2.1 % de OTI in 2024. Tá sé sin ag teacht leis an mbarrachas a thuartar i gClár Cobhsaíochta 2023. I réamhaisnéis an earraigh 2023 ón gCoimisiún, tuartar go mbeidh cóimheas fiachais ghinearálta an rialtais le OTI ar aon dul le 72.5 % ag deireadh 2024.
- (23) Beartaítear leis an gClár Cobhsaíochta deireadh a chur leis na bearta tacaíochta fuinnimh uile de réir a chéile in 2024. Glacann an Coimisiún leis freisin go gcuirfear deireadh go hiomlán de réir a chéile le bearta tacaíochta fuinnimh in 2024. Tá sé sin bunaithe ar an toimhde nach dtiocfaidh aon mhéadú an athuair ar phraghsanna fuinnimh.
- (24) Sa chlár, tá sé beartaithe ag an gCipir an cuspóir buiséadach meántéarmach – comhardú struchtúrach buiséid de 0.0 % de OTI – a bhaint amach in 2023 agus é a choimeád ar bun sa chuid eile de thréimhse an chláir. Bunaithe ar réamhaisnéis an earraigh 2023 ón gCoimisiún, tuartar gurb ionann an comhardú struchtúrach agus +0.9 % de OTI in 2023 agus +1.3 % de OTI in 2024, leibhéil atá os cionn an chuspóra bhuiséadaigh mheántearmaigh. Cuirfidh beartas fioscach stuama in 2024 freisin le neartú an tseasaimh sheachtraigh.
- (25) Ag glacadh leis nach dtiocfaidh aon athrú ar bheartais, réamh-mheastar i réamhaisnéis an earraigh 2023 ón gCoimisiún go dtiocfaidh méadú 3.6 % ar an nglanchaiteachas príomha¹⁴ a mhaoinítear go náisiúnta in 2024.
- (26) De réir Chlár Cobhsaíochta 2023, meastar go dtiocfaidh laghdú ar infheistíocht phoiblí ó 3.0 % de OTI in 2023 go 2.8 % in 2024. Léiríonn an infheistíocht níos ísle leibhéal infheistíochta ainmniúil seasmhach ag OTI níos airde.

¹⁴ Sainmhínítear glanchaiteachas príomha mar chaiteachas a mhaoinítear go náisiúnta glan ó bhearta lánroghnacha ioncaim agus gan caiteachas úis agus caiteachas dífhostaíochta timthriallaí san áireamh.

- (27) Leagtar amach i gClár Cobhsaíochta 2023 conair fhioscach mheántéarmach go dtí 2026. De réir Chlár Cobhsaíochta 2023, meastar go bhfanfaidh an barrachas rialtais ghinearálta ag 2.3 % de OTI in 2025, agus go méadóidh sé go 2.4 % faoi 2026. Dá bhrí sin, tá sé beartaithe go mbainfidh an comhardú rialtais ghinearálta amach luach tagartha ábhartha an Chonartha thar thréimhse an chláir. De réir Chlár Cobhsaíochta 2023, meastar go dtiocfaidh laghdú ar chóimheas fiachais ghinearálta an rialtais le OTI ó 72.9 % ag deireadh 2024 go 60.1 % faoi dheireadh 2026.
- (28) I gcomhréir le hAirteagal 19(3), pointe (b), de Rialachán (AE) 2021/241 agus le critéar 2.2 d'Iarscríbhinn V a ghabhann leis an Rialachán sin, áirítear sa phlean téarnaimh agus athléimneachta tacar fairsing athchóirithe agus infheistíochtaí a threisiúnn a chéile agus atá le cur chun feidhme faoi 2026. Tá cur chun feidhme phlean téarnaimh agus athléimneachta na Cipire faoi lánseol, cé go bhfuil baol ann go mbeidh roinnt moilleanna ann. Chuir an Chipir iarraidh amháin ar íocaíocht isteach, iarraidh a chomhfhreagraíonn do 14 gharsprioc atá sa phlean téarnaimh agus athléimneachta agus eisíocaíocht fhoriomlán EUR 85 milliún an toradh a bhí orthu. Tá plean téarnaimh agus athléimneachta na Cipire sách mór agus casta. Chun an riosca go mbeadh moilleanna ann a íoslaghdú, tá rialachas láidir agus faireachán leanúnach ar an bplean téarnaimh agus athléimneachta bunriachtanach. Tá coinne leis go ndéanfar athbhreithniú ar phlean téarnaimh agus athléimneachta na Cipire chun bearta REPowerEU a áireamh agus chun an ranníocaíocht uasta airgeadais laghdaithe a chur san áireamh. Trí chaibidil nua REPowerEU a thabhairt isteach go tapa sa phlean téarnaimh agus athléimneachta, féadfar athchóirithe agus infheistíochtaí breise a mhaoiniú chun tacú le cuspóirí straitéiseacha na Rómáine i réimse an fhuinnimh agus an aistrithe ghlais. Ar mhaithe leis an bplean téarnaimh agus athléimneachta a chur chun feidhme go rathúil, sin agus bearta eacnamaíocha agus fostaíochta eile taobh amuigh den phlean sin, tá sé tábhachtach i gcónaí údarais áitiúla agus réigiúnacha, comhpháirtithe sóisialta agus geallsealbhóirí ábhartha eile a bheith rannpháirteach ar bhonn córasach agus éifeachtach, chun a áirithiú go bhfuil freagracht i leith an chláir oibre beartais fhoriomláin roinnte go forleathan.

- (29) D'fhormheas an Coimisiún doiciméid chlársceidealaithe uile na Cipire maidir leis an mbeartas comhtháthaithe in 2022. Tá sé ríthábhachtach go rachfar ar aghaidh le cláir an bheartais chomhtháthaithe a chur chun feidhme go tapa sa chaoi gur comhlánú a bheidh iontu ar an bplean téarnaimh agus athléimneachta agus go mbeidh sineirge ann idir iad féin agus an plean sin, an chaibidil REPowerEU san áireamh, ionas go ndéanfar an t-aistriú glas agus an t-aistriú digiteach a chur i gcrích, go méadófar an athléimneacht eacnamaíoch agus shóisialta, agus go mbeidh forbairt chríochach chothrom ann freisin sa Chipir.
- (30) Chomh maith leis na dúshláin eacnamaíocha agus shóisialta a dtugtar aghaidh orthu sna pleananna téarnaimh agus athléimneachta agus sna cláir beartais comhtháthaithe, tá roinnt dúshláin bhreise le sárú ag an gCipir a bhaineann leis an timpeallacht ghnó, go háirithe maidir le rialachas na n-eintiteas atá faoi úinéireacht Stáit, úsáid foinsí in-athnuaite fuinnimh, uasghrádú agus nuachóiriú na heangaí leictreachais, idirnaise fuinnimh, éifeachtúlacht fuinnimh, iompar inbhuanaithe agus scileanna atá ag teastáil le haghaidh an aistrithe ghlais.

(31) Léiríonn an córas rialachais bearnaí i ndáil le caighdeáin idirnáisiúnta, e.g. treoirlínte ECFE maidir le rialachas corparáideach na n-eintiteas faoi úinéireacht stáit agus Foireann Straitéisí an Bhainc Dhomhanda um Rialachas Corparáideach ar eintitis faoi úinéireacht stáit. Go háirithe, chuirfeadh trédhearcacht mhéadaithe feidhmíochta airgeadais agus cuspóirí poiblí, le cuntasacht níos airde, le héifeachtúlacht agus éifeachtacht na n-eintiteas faoi úinéireacht stáit, agus is amhlaidh atá sé sin maidir le dea-chleachtais a chur chun feidhme mar shampla próiseas trédhearcach atá bunaithe ar fhiúntas le haghaidh ainmniúcháin do chomhlachtaí bainistíochta go heintitis atá faoi úinéireacht stáit. Dá ndéanfaí feidhm úinéireachta na n-eintiteas faoi úinéireacht stáit a aistriú ó aireachtaí líne beartas-dhírthe go comhlacht lárnach tiomnaithe, nó ar a laghad, aonad faireacháin láraithe a bhunú san Aireacht Airgeadais, chuirfí feabhas ar chúrsaí mar atá siad faoi láthair. Dá gcuirfí feabhas ar an rialachas, d'áiritheofaí go mbeadh príomhthionscadail infheistíochta poiblí na n-eintiteas faoi úinéireacht stáit curtha i gcrích in am, rud a d'éascódh an t-aistriú glas agus an t-aistriú digiteach. Trí ghníomhaíocht a dhéanamh maidir le heintitis faoi úinéireacht stáit, bheadh an rialachas sa Chipir níos éifeachtaí agus bheadh margadh na ngnólachtaí áitiúla agus eachtracha níos cothroime agus níos trédhearcaí. Tá an méid sin i gcomhréir le cuspóirí na straitéise fadtéarmaí don Chipir agus leis an bplean gníomhaíochta is bun léi (faoin tionscnamh 'Nuachóiriú a dhéanamh ar eagraíochtaí leathrialtasacha agus na dreasachtaí cearta a chruthú le haghaidh nuálaíochta agus éifeachtúlachta'). Is féidir le beartais a bhfuil sé d'aidhm acu feabhas a chur ar rialachas na n-eintiteas faoi úinéireacht stáit cuidiú freisin le héifeachtúlacht na hearnála poiblí a mhéadú. D'iarr an Chipir cúnaimh teicniúil ar an gCiste Airgeadaíochta Idirnáisiúnta maidir le rialachas eintiteas atá faoi úinéireacht stáit.

(32) D'fhéadfaí acmhainneacht iomlán na bhfoinsí fuinnimh in-athnuaite sa Chipir a scaoileadh a thuilleadh, go háirithe trí infheistíochtaí breise a dhéanamh chun an eangach leictreachais a uasghrádú agus a nuachóiriú, agus trí shaoráidí stórála fuinnimh ar scála na heangaí a roghnú. Is féidir le comhaontuithe ceannaigh cumhachta agus conarthaí le haghaidh difríochta a bheith ina n-ionstraimí eacnamaíocha oiriúnacha chun dlús a chur le leathadh amach foinsí in-athnuaite fuinnimh. Ní úsáideann an Chipir aon ghás faoi láthair, cé gurb é an ola 83.2 % den mheascán soláthair fuinnimh iomlán. Ós rud é go mbíonn praghsanna fuinnimh ag athrú go forleathan ar na margaí domhanda, tá sé ríthábhachtach d'inhuanaitheacht gheilleagar na Cipire a spleáchas trom ar ola a laghdú, rud a allmhairíonn sé go hiomlán. Chun soláthairtí fuinnimh a éagsúlú agus an spleáchas ar allmhairí a laghdú, bhainfeadh an Chipir tairbhe as idirnáisc leictreachais agus as leathnú foinsí in-athnuaite fuinnimh, chomh maith le hinfeistíochtaí nua i mbonneagar agus i líonraí. Ina theannta sin, d'fhéadfaí beartais éifeachtúlachta fuinnimh a leathnú agus a luathú, chun srian a chur leis an bhfás ar thomhaltas fuinnimh. Táthar ag súil go gcuideoidh bearta éifeachtúlachta fuinnimh freisin le haghaidh a thabhairt ar an mbochtaineacht fuinnimh atá ag sciar ard den daonra (19.4 % in 2021), lena n-áirítear trí chistí an bheartais chomhtháthaithe a úsáid de réir mar is iomchuí. Bhainfeadh an Chipir tairbhe as aistriú i dtreo iompar inhuanaithe. Tá an t-oileán ag brath ar iompar príobháideach faoi láthair, agus ba í an earnáil iompair ina hiomláine ba chúis le 21 % d'iomlán na n-astaíochtaí gás ceaptha teasa in 2020, agus is é sciar na bhfeithiclí leictreacha i gclárúithe nua agus an líon pointí luchtaithe in aghaidh na feithicle an sciar de sin is ísle san Aontas. Beidh gá le huailmhian bhreise chun astaíochtaí gás ceaptha teasa a laghdú agus chun an fuinneamh in-athnuaite agus an éifeachtúlacht fuinnimh a mhéadú chun go mbeidh an Chipir i gcomhréir le cuspóirí an chláir 'Oiriúnach do 55'.

- (33) Mar gheall ar ghanntanais oibrithe agus scileanna in earnálacha agus i ngairmeacha atá ríthábhachtach don aistriú glas, lena n-áirítear teicneolaíochtaí glan-nialasacha a mhonarú, a chur in úsáid agus a chothabháil, tá scrogaill á gcruthú san aistriú chuig geilleagar glan-nialasachta. In 2022, bhí ganntanas lucht saothair roimh roinnt gairmeacha a bhfuil scileanna sonracha nó eolas sonracha acu a theastaíonn le haghaidh an aistrithe ghlais agus chláraigh príomhearnálacha (e.g. tógáil, monaraíocht) ráta folúntais atá ag dul i méid. Chun go laghdófar na ganntanais scileanna agus chun go gcuirfear an cuimsiú sa lucht saothair agus athshannadh an lucht saothair chun cinn, tá sé ríthábhachtach córais oideachais agus oiliúna ar ardchaighdeán a bheith ann a fhreagraíonn d'athruithe ar riachtanais an mhargaidh saothair, chomh maith le bearta spriocdhírthe maidir leis an uas-sciliú agus an t-athsciliú. Chun leas a bhaint as soláthar saothair nach bhfuil leas á bhaint as go fóill, ní mór na bearta sin a bheith inrochtana, go háirithe le haghaidh daoine aonair agus sna hearnálacha agus sna réigiúin is mó a ndéanann an t-aistriú glas difear dóibh.
- (34) I bhfianaise mheasúnú an Choimisiúin, rinne an Chomhairle scrúdú ar Chlár Cobhsaíochta 2023 agus léirítear a tuairim¹⁵ i moladh (1).

¹⁵ Faoi Airteagail 5(2) agus 9(2) de Rialachán (CE) Uimh. 1466/97.

- (35) I bhfianaise na n-idirnasca dlúth idir geilleagair Bhallstáit an limistéir euro agus a rannchuidiú comhchoiteann le feidhmiú an aontais eacnamaíoch agus airgeadais, mhol an Chomhairle go ngníomhódh Ballstáit an limistéir euro, trína bpleananna téarnaimh agus athléimneachta i measc rudaí eile, chun (i) inbhuanaitheacht fiachais a chaomhnú agus staonadh ó thacaíocht leathan a thabhairt don éileamh comhiomlán in 2023, spriocdhírú níos fearr a dhéanamh maidir leis na bearta fíoscacha arna nglacadh chun tionchar na bpragsanna arda fuinnimh a mhaolú, agus machnamh a dhéanamh ar bhealaí iomchuí chun an tacaíocht a laghdú de réir mar a laghdaíonn an brú ó thaobh praghsanna fuinnimh de; (ii) leibhéal ard infheistíochta poiblí a choinneáil ar bun agus infheistíocht phríobháideach a chur chun cinn chun tacú leis an aistriú glas agus an t-aistriú digiteach; (iii) tacú le forbairtí pá a mhaolaíonn an cailleanas ó thaobh cumhacht ceannaigh de agus srian a chur ag an am céanna le héifeachtaí indéreacha ar an mboilsciú, sin agus tuilleadh feabhais a chur ar bheartais ghníomhacha maidir leis an margadh saothair mar aon le dul i ngleic le ganntanais scileanna; (iv) feabhas a chur ar an timpeallacht ghnó agus a áirithiú go bhfuil an tacaíocht fuinnimh a thugtar do chuideachtaí costéifeachtúil, sealadach, agus spriocdhírthe ar ghnólachtaí inmharthana, agus go bhfuil dreasachtaí le haghaidh an aistrithe ghlais ag baint léi i gcónaí; agus (v) cobhsaíocht mhacrairgeadais a chaomhnú agus faireachán a dhéanamh ar rioscaí, agus leanúint ag an am céanna den obair chun an t-aontas baincéireachta a chur i gcrích. I gcás na Cipire, rannchuidíonn moltaí (1), (2), (3) agus (4) le cur chun feidhme an chéad, an dara, an tríú agus an cheathrú moladh a leagtar amach i Moladh 2023 maidir leis an limistéir euro.
- (36) I bhfianaise ghrinn-athbhreithniú an Choimisiúin agus a mheasúnaithe, rinne an Chomhairle scrúdú ar an gClár Náisiúnta um Athchóiriú 2023 agus ar Chlár Cobhsaíochta 2023. Léirítear a cuid moltaí faoi Airteagal 6 de Rialachán (AE) Uimh. 1176/2011 i moladh (1). Cuidíonn na beartais dá dtagraítear i moladh (1) ó thaobh aghaidh a thabhairt ar leochaileachtaí a bhaineann le fiachas príobháideach, rialtais agus seachtrach. Cuireann moladh (2) le haghaidh a thabhairt ar mholadh (1). Cuidíonn na beartais dá dtagraítear i moladh (1) ó thaobh aghaidh a thabhairt ar mhíchothromaíochtaí agus ó thaobh na moltaí a leagtar amach i Moladh 2023 maidir leis an limistéir euro a chur chun feidhme, i gcomhréir le haithris 35.

AG MOLADH LEIS SEO go ngníomhódh an Chipir in 2023 agus 2024 chun an méid seo a leanas a dhéanamh:

1. Deireadh a chur leis an bearta tacaíochta éigeandála fuinnimh atá i bhfeidhm, a luaithe is féidir in 2023 agus 2024. Dá mbeadh gá le bearta tacaíochta nua nó leantacha chun dul i ngleic le méaduithe a thiocfadh an athuair ar phraghsanna fuinnimh, a áirithiú go ndírítear na bearta tacaíochta sin ar theaghlaigh leochaileacha agus ar ghnólachtaí leochaileacha a chosaint, go mbeidís inacmhainne go fíoscach, agus go gcaomhnófaí leo dreasachtaí le haghaidh coigilteas fuinnimh. Agus staid fhíoscach fhónta á coinneáil ar bun in 2024, infheistíocht phoiblí a mhaoinítear go náisiúnta a chaomhnú agus a áirithiú go n-ionsúfar deontais faoin tSaoráid agus ó chistí eile de chuid an Aontais go héifeachtach, go háirithe chun an t-aistriú glas agus an t-aistriú digiteach a chothú.

Laghú ar fhiachas príobháideach a éascú, lena n-áirítear trí chreat éifeachtach maidir le foraimh a chur chun feidhme.

Don tréimhse tar éis 2024, leanfaidh siad d'infheistíocht agus d'athchóirithe a shaothrú a chuideoidh le fás inbhuanaithe níos airde agus staid fhíoscach meántéarmach stuama a chaomhnú.

2. Dlús a chur le cur chun feidhme a plean téarnaimh agus athléimneachta, lena n-áirítear trí acmhainneacht riaracháin leordhóthanach a áirithiú freisin, agus trí chaibidil REPowerEU a thabhairt chun críche go pras d'fhonn tús a chur go tapa lena cur chun feidhme. Leanúint ar aghaidh le cur chun feidhme tapa clár beartais comhtháthaithe, i ndlúthchomhlántacht agus i sineirgíocht leis an bplean téarnaimh agus athléimneachta.
3. Bearta a dhéanamh chun rialachas na n-eintiteas atá faoi úinéireacht Stáit a fheabhsú i gcomhréir le caighdeáin idirnáisiúnta.

4. Spleáchas ar bhreoslaí iontaise a laghdú agus an soláthar fuinnimh a éagsúlú. Chun leas níos fearr a bhaint as an acmhainneacht neamhshaothraithe chun fuinneamh in-athnuaite a ghiniúint, dlús a chur le húsáid foinsí in-athnuaite fuinnimh trí ionstraimí eacnamaíocha oiriúnacha a úsáid agus trí infheistíochtaí breise a dhéanamh chun an eangach leictreachais, lena n-áirítear saoráidí stórála fuinnimh, a uasghrádú agus a nuachóiriú. Dlús a chur le forbairt na n-idirnasca leictreachais. Bearta éifeachtúlachta fuinnimh a leathnú agus dlús a chur leo chun aghaidh a thabhairt, i measc nithe eile, ar bhochtaineacht fuinnimh. An t-aistriú i dtreo iompar inbhuanaithe a leathnú agus dlús a chur leis. Cur leis na hiarrachtaí beartais atá dírithe ar sholáthar agus ar shealbhú na scileanna agus na n-inniúlachtaí atá ag teastáil le haghaidh an aistriú ghlais.

Arna dhéanamh sa Bhruiséil,

Thar ceann na Comhairle

An tUachtarán
